

DE TOORTS

35

DECEMBER 1994, 12E JAARGANG

Contactblad van het IVN

afdeling Haarlem en omstreken

*Torteltragedie
Pop mee op vakantie
Vogels doen het vliegend*

IVN ZAKELIJK

"De Toorts" is het contactblad van de IVN afdeling Haarlem en omstreken.
Het IVN (Vereniging voor Natuur- en Milieuedukatie) stelt zich ten doel: Het bevorderen van natuur- en milieubesef, door het organiseren en stimuleren van edukatieve activiteiten in de ruimste zin van het woord.

Bestuur van de afdeling Haarlem en omstreken

Voorzitter

A.P. Hagens, Soestdijkstraat 30, 2012 KS Haarlem, Tel.023-312427

Secretaris

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel.023-331557

2e secretaris

Vakant

Penningmeester

Mw. C.C. Allaert, Spaarndamseweg 270 rood, 2021 KB Haarlem, Tel.023-252289

Leden:

H.P.J. van Bakel, De Genestetweg 30, 2061 VC Bloemendaal, Tel.023-257228

Mw. A. Wegman, C.Koetsstraat 58, 2036 AB Haarlem, Tel.023-352224

Jacq. de Jong, F. Netscherstraat 18, 2024 KS Haarlem, Tel. 023-254941

Coördinatoren werkgroepen:

Werkgroep Exkursies: Eric van Bakel, Tel. 023-257228

Werkgroep Publiciteit: Jan Rooymans, Tel. 023-246488

Werkgroep Groene Winkel: Cock Meijer, Tel. 023-247437

Werkgroep Kursussen: Anneke Wegman, Tel. 023-352224

Werkgroep Kinderen: Hetty van Halder, Tel. 023-246488

Werkgroep Tentoonstellingen: Jacques de Jong, Tel. 023-254941

Werkgroep "De Toorts": Theo Litjens, Tel. 023-280173

Jaarbijdrage (Leden en donateurs) f 25,-

Te storten op girorekening 5007954 t.n.v. IVN-afdeling Haarlem en Omstreken.

Leden ontvangen tevens "Mens en natuur" van het landelijk IVN.

Ledenadministratie

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel. 023-331557

Redaktie van "De Toorts"

Yvonne Beerthuisen, Caroline Dijkman, Jacques de Jong, Theo Litjens

Redaktieadres

Jacq. de Jong, F. Netscherstraat 18, 2024 KS Haarlem, Tel. 023-254941

Distributie van "De Toorts"

Tel. 023-263735

Inhoud

Verslag algemene Ledenvergadering d.d. 12 April 1994	4
Verslag algemene Ledenvergadering d.d. 2 November 1994	5
Torteltragedie	6
Natuur in stad en dorp	7
Bericht van de werkgroep Groene Winkel	7
Vos	8
Pop mee op vakantie	9
Kinderhoek	11
Prietpraat: "Doortrekkers en Wintergasten"	12
Buurtgenoten	14
Kennis overdracht voor actieve gidsen	16
Wijzigingen ledenbestand	17
Vogels doen het vliegend (2)	18
Meningen en suggesties van lezers	21

VAN DE REDAKTIETAFEL

Na het uitbundig uitgedoste jubileumnummer, verschenen in Augustus j.l., komt de Toorts weer in zijn bekende vorm bij u in de bus. Echter, de term "bekend" zou de indruk kunnen wekken, dat er met deze Toorts niets bijzonders aan de orde is. Het tegendeel is waar, want wat is het geval. U treft n.l. in deze uitgave bijdragen aan van een drietal IVN'ers, die nog niet eerder aan de Toorts meewerkten. De penne vruchten van deze mensen zijn stuk voor stuk, niet alleen met scherp observatietalent, maar ook met liefde voor de natuur en met vaardige pen geschreven. Of het nu over de vos, de sperwer of de ligusterpijlstaart gaat, het is boeiend verteld. In de tweede plaats doet het de redactie deugd, dat na de oproep door de Toortsredactie bij gelegenheid van een onlangs gehouden gidsencursus-bijeenkomst, zo'n snelle en voortreffelijke respons werd gegeven. De Toortsredactie vindt dat zeker een bedankje aan de schrijvers waard! Een tweede vermeldenswaardig onderdeel van deze Toorts is de bijdrage "Bergen verzet" opgenomen onder de kop "Meningen en suggesties van lezers".

De redactie heeft, zoals u bekend is, bij meerdere gelegenheden een beroep op u gedaan eens van u te laten horen in genoemde rubriek. De respons was tot nu toe, helaas, mager te noemen. Het stemt ons dan ook tot vreugde, dat deze rubriek met de genoemde bijdrage weer nieuw leven ingeblazen is. Zo'n voorbeeld verdient o.i. navolging!

Na deze korte typering over het inhoudelijke van de Toorts, nog een zakelijk aspect.

In het verleden kwam het nogal eens voor dat kopijbijdragen aan verschillende redactieleden werden gestuurd c.q. overhandigd. Het zal duidelijk zijn, dat de goede communicatie daarmee in gevaar kan komen. Wij doen een beroep op u één redactieadres als brievenbus voor kopij aan te houden en wel van Jacq. de Jong (zie onderaan in de colophon van IVN zakelijk). Met de komende feestdagen in zicht wil de redactie gaarne besluiten u allen een sfeervol Kerstfeest en een voorspoedig 1995 toe te wensen.

De redactie

Kopij voor het volgende nummer inleveren uiterlijk 1 maart 1995

Verslag algemene ledenvergadering d.d. 12 april 1994

De ledenvergadering werd gehouden in het wijkcentrum Europawijk. Achter de tafel zat een wat karig bestuur, door de afwezigheid van secretaris (zie verder op in dit verslag) en penningmeester (ziek).

Aanwezig waren 17 leden, w.o. 4 bestuursleden. Vooraf hadden 5 leden te kennen gegeven niet aanwezig te kunnen zijn.

Om bijna exact 20.00 uur opent voorzitter de vergadering en heet alle aanwezigen welkom.

Naar aanleiding van het vorige verslag, agendapunt materiaalcoördinator, wordt opgemerkt dat er in het archief waar schijnlijk lijsten zijn, waarop vermeld waar welk materiaal te vinden is. Maar deze lijsten zijn in ieder geval niet up to date. Misschien is een en ander ook te achterhalen uit de financiële verslagen van de laatste jaren.

Bij de ingekomen post zat onder meer het droeve bericht van het overlijden van ons gewaardeerd lid Henk de Vries. Voor Janny en haar kinderen gaat tijdens de vergadering een condoleancekaart rond ter ondertekening. Verder zat bij de ingekomen post, naast de diverse boekjes van buurafdelingen, ook een uitnodiging om op 7 mei bij de manifestatie Natuurlijk Tuinieren in Ter Kleef aanwezig te zijn. Opge merkt wordt dat dergelijke uitnodigingen altijd zo laat komen dat er niet meer op ingegaan kan worden. Verder valt deze dag precies in de voorjaarsvakan tie. Ter Kleef heeft al meegedeeld, daar voor 1995 rekening mee te zullen houden.

Mededelingen van het bestuur.

Omdat het bestuur tot op heden in haar eigen organisatie geen kandidaat voor de functie van secretaris heeft gevonden, is er kontakt gezocht met de Vrijwil ligerscentrale. Ook daarvan tot nu toe geen reactie.

Jaarverslagen van de diverse werkgroepen. De coördinatoren geven een korte mon de linge toelichting. De werkgroep excur sies is niet opgenomen in het jaarver slag door tijdgebrek van de coördinator. Eric geeft ter vergadering een kort ver slag. Op de lijst van gidsen staan 42 namen, waarvan er ongeveer 27 actief zijn, vooral bij kinderexkursies.

Tijdens bijna alle grote evenementen in 1993 heeft het weer niet erg meegewerkt. Er waren minder activiteiten dan in 1992, vanwege het tekort aan actieve gidsen.

De organisatie van de werkgroep loopt momenteel niet zo goed omdat Erna bijna alles alleen moet doen. Erna en Mieke willen, samen met Eric, wel een commissie vormen. Het jaarverslag 1993 wordt niet in tegraal in de TOORTS opgenomen. In dien iemand daarvoor interesse heeft, kan men kontakt opnemen met Anneke Wegman.

Het financiële verslag over 1993. De vereniging staat er financieel goed voor. De inkomsten lagen wat hoger dan de uitgaven. De werkgroepen hebben minder uitgegeven dan was begroot.

Verslag Kascommissie. Ronald, Erna en Mieke hebben de boeken gecontroleerd en deze goedgekeurd. De penningmeester wordt ter vergadering decharge ver leend en een nieuwe kascommissie wordt benoemd. Mieke wordt daarin vervangen door Hetty. De anderen mogen nog een jaar zitting hebben. In het bestuur vinden tijdens deze vergaderingen geen wisselingen plaats.

Toekomstplannen van de verschillende werkgroepen. De werkgroep Publiciteit gaat aan een nieuwe poster werken en probeert de betrekkingen met de media nog verder te verbeteren. Op een vraag wordt geantwoord dat poster en folder meer op elkaar zullen gaan aansluiten. De Groene Winkel gaat door op de inge slagen weg en zoekt overdekking voor de kraam en meer mensen die daarachter willen staan. De werkgroep Exkursies heeft veel plannen, zoals bijscholing gidsen en een nauwere samenwerking met andere organisaties. Een en ander is afhankelijk van de nieuwgevormde commissie. De werkgroep Kinderen gaat haar samenwerking met het NM-centrum Ter Kleef enigszins aanpassen: minder doe-activiteiten, meer werken met werk bladen. De exkursies voor de scholen en de cursus Natuurouders gaat door. De werkgroep Toorts meldt het komende jubileumnummer en de werkgroep Kursus sen maakt melding van de stages van kursisten in de diverse werkgroepen.

Plannen van het bestuur.

Het bestuur wil zo spoedig mogelijk starten met het werkgroepen-overleg. De samenwerking met Zuid-Kennemerland Natuurlijk ligt vooral op het vlak van natuurbehoud en in de platformsfeer. Komend najaar bestaat onze afdeling al weer 15 jaar en dit 3e lustrum wordt gevierd met een uitstapje naar de Oostvaardersplassen op 17 september a.s. Naar het publiek toe wordt een jubileum-TOORTS gemaakt, die eenmalig een grotere opslag zal krijgen.

De begroting over 1994 levert na enige toelichting geen problemen op voor de vergadering.

In de rondvraag nemen diverse leden het woord. De meeste vragen kunnen direkt worden beantwoord.

Verslag 2 november 1994

Deze vergadering werd in Ter Kleef gehouden en was zeer goed bezocht. De "echte" vergadering was kort en had een feestelijk accent. Tijdens die slechts een half uur durende vergadering werd de nieuwe secre taris gekozen. Janny de Vries werd zowel door het bestuur als door de aanwezige leden van harte welkom geheten.

Annelies Botschuyver heeft zich be schikbaar gesteld als materiaalcoördinator. Ook daar zijn we erg blij mee.

Hetty merkt tijdens de rondvraag op dat haar tijdelijke functie als vervangster voor Marisca van der Eem bij de gemeente Heemstede vrij komt. Wie wil er 8 uur (betaald) bij de gemeente werken?

Een aantal van de aanwezige leden heeft nog nooit Mens en Natuur ont vangen. Daar wordt nu aan gewerkt.

Gezocht

Met grote blijdschap kondigen wij de geboorte aan van

Werkgroep Lezingen

De werkgroep lezingen is een werkgroep waarin vele IVN-ers hun kennis en creativiteit kwijt kunnen. Zij heeft primair ten doel te komen tot het houden van lezingen. Daarom zoekt zij:

- Mensen die in het bezit zijn van natuurdia's
- Mensen die dia's willen uitsorteren.
- Mensen die lezingen willen geven.
- Mensen die lezingen willen organiseren.

Als u degene bent die wij zoeken, wilt u dan zo vriendelijk zijn zo snel mogelijk te reageren?

Dit kan telefonisch:

Jan-Willem van Velzen, 023-291207
bij voorkeur van dinsdag tot en met vrijdag
tussen 18.30 en 20.00 uur.

of schriftelijk:

Jan-Willem van Velzen
Struyckenlaan 5,
2105 RB Heemstede.

Indien u suggesties heeft voor deze werkgroep of wellicht verdere informatie wenst, kunt u contact opnemen met bovengenoemd persoon.

Anneke Hauet vraagt hoeveel leden de vereniging telt. Dat blijken er 178 te zijn, waarvan een kleine 100 actief. De voorzitter deelt in dit kader mee dat niet-actieve leden binnenkort een brief ontvangen met de vraag in welke werkgroep of bij welke activiteit zij actief willen worden. Bij de brief krijgen zij daarom een welkomstboekje met de beschrijving van alle werkgroepen. Men kan ook kiezen om donateur te worden.

Martin maakt tenslotte zijn compli menten aan Eric voor de zeer ge slaagde dag in de Oostvaardersplas sen. Applaus voor Eric!

Om 20.30 uur sluit de voorzitter de vergadering. Dan begint het tweede, zeer gezellige deel van deze avond onder het genot van een hapje en een drankje.

Anneke Wegman

Tortel-Tragedie

Zaterdag, 5 februari 1994, 12.05 uur

Consternatie! Consternatie!

Een mannetjessperwer plukt een van m'n tortels uit een boom.

Onvoorstelbaar dat ie zo'n turk aan kan! Vechtend komt hij er een stenen trap mee afgerold en blijft dan aan de voet zeker tien minuten zitten, de duif stevig omklauwend, totdat ik er geen beweging meer in kan waarnemen.

Intussen staat de levende vogelwereld op z'n kop. Waar ze allemaal zo snel vandaan komen is me een raadsel, maar een feit is wel dat een panieksein in de vogelwereld minstens zo effectief is als een luchtalarmsirene in de mensenwereld. Binnen enkele minuten zit ik midden in de bekende Hitchcock-film en stroomt de tuin vol met krijsende, schreeuwende, slaande en wat nog al vogels: eksters, kauwen, merels, mezen, mussen, vinken, noem maar op, zelfs een koppel zwarte kraaien is er op af gekomen om deel te nemen aan het spektakel! Allemaal moeten ze blijk geven van het drama dat zich onder hen afspeelt.

De sperwer, die zich tot dan toe meer concentreerde op het dood krijgen van zijn prooi, begint het nu toch ook wat benauwd te krijgen met dat orkest schreeuwderds om zich heen en vlucht met zijn prooi onder de struiken bij de burens. Wat is hij klein! Er is nauwelijks verschil in grootte tussen hem en z'n buit. Geen wonder dat hij moeite heeft bij het opvliegen en nauwelijks van de grond kan komen.

Na ongeveer een kwartier wint de nieuwsgierigheid het van mijn "niet doen"-gevoel en probeer ik de sperwer te besluipen om te zien wat hij aan het doen

is. Tot op vijf meter kan ik hem benaderen. Dan vliegt hij, bezwaard met prooi, moeilijk op en zet tien, vijftien meter verderop zijn pluk- en trekwerk rustig maar oplettend voort. Ik besluit hem niet langer op de poten te kijken en trek me voorzichtig terug.

Tot minstens half vier, aldus de eksters, duurt het festijn.

Om vier uur vraagt de buurman (het tegendeel van een vogelaar) zich af wat al die veren doen in zijn tuin. Ik vertel hem het verhaal en kijk intussen wat er van de duif nog is overgebleven. Nog geen poot! Die sperwer moet nu zowat uit zijn voegen barsten! Hoe krijgt hij het allemaal naar binnen?

Een uur later de buurman aan de telefoon: "Er verbergt zich een kat met een lap rood vlees achter in de tuin." Weer erop af. De kat weggejaagd. De lap vlees blijkt toch de restanten van de tortel te zijn: een vleugel die nog vast hangt aan een borstbeen, dat voor de rest volledig door de sperwer is afgekluisd. De andere vleugel, duidelijk herkenbaar, door de kat afgebeten en opgepeuzeld.

Zou ook een sperwer, net als ik ooit eens van een torenvalk heb gezien, de resten van zijn prooi (trachten te) verbergen, als hij volgevreten is? Het lijkt er sterk op.

Roelof Boddaert

Natuur in stad en dorp

1995 is een jaar met velerlei natuur- en milieuthema's. Het Europees Natuurbeschermingsjaar, het landelijke 'Natuur in stad en dorp'-jaar, de provincie heeft (afval)preventie gekozen en Haarlem tenslotte in het kader van haar 750-jarig bestaan het thema 'bomen'. Onze afdeling en vooral de nieuwe groep kursisten van de natuurgidsenopleiding sluiten bij enkele van deze thema's aan.

Het thema 'Natuur in stad en dorp' is het landelijke thema van het IVN. Overal in den lande zullen afdelingen met dit thema op zeer verschillende wijze aan de slag gaan. Dit thema sluit ook aan bij bomen in de stad, vandaar een samenwerking met het natuur- en milieucentrum Ter Kleef. Wat houdt dit alles praktisch in?

Een groenkursus

In de maanden maart en april wordt er weer een groenkursus gegeven met het thema 'Natuur in stad en dorp'. De woensdag is gekozen als lesavond met een aansluitende excursie op de daaropvolgende zondag. Op 1 maart start de cursus in het NMC Ter Kleef. In principe is er een lesavond om de 14 dagen, alleen tussen de 3e en 4e les is er vanwege Pasen een langere periode.

Bomendag, een fietsroute, kinder-activiteiten en excursies

Het NMC Ter Kleef en verschillende werkgroepen van onze afdeling geven inhoud aan het thema 'bomen van de gemeente'. De werkgroep publiciteit maakt weer een prachtige fietsroute, ditmaal langs monumentale bomen in de stad. Op de speciale bomendag heeft de kinderwerkgroep een activiteit en ook de cursuswerkgroep is met haar kursisten aanwezig om excursies langs verschillende stadsbomen te geven.

De bomendag vindt plaats rond het NMC Ter Kleef op zondag 19 maart.

Natuur in stad en dorp

Het landelijk IVN-bureau heeft 10 en 11 juni gekozen als aktiedagen met het bovenstaande thema. Ook onze afdeling organiseert deze dag diverse activiteiten, enigszins vergelijkbaar met de bekende grote evenementen van onze afdeling zoals paddestoelen- of knoppendag. Op dit moment is de plaats waar dit evenement moet worden gehouden nog niet bekend. In de volgende Toorts kunt u daar meer over lezen.

Opgave voor de groenkursus bij Anneke Wegman, tel (023) 352224. U kunt hier ook terecht voor informatie en met suggesties over het thema 'Natuur in stad en dorp'

Bericht van de werkgroep Groene Winkel

Dorien de Jong heeft te kennen gegeven dat zij door privé-omstandigheden niet meer beschikbaar is voor het coördinatortschap van de werkgroep Groene Winkel. Zij heeft Marianne Tuin bereid gevonden haar aandeel in de werkzaamheden, zoals het bijhouden van de financiële administratie van de Groene Winkel, het kontakt met de andere leden van de werkgroep en het bemannen van de kraam bij de verschillende activiteiten, over te nemen. Ook de in- en verkoop komt onder haar beheer. Onder dankzegging aan Dorien voor alles wat zij in de afgelopen vier jaar voor de Groene Winkel gedaan heeft, wil ik de coördinatie van de werkgroep van haar overnemen. Daartoe is het mijn plan nog dit jaar de leden van de werkgroep bij elkaar te roepen om enige afspraken te maken over de verschillende taken binnen de werkgroep.

Met vriendelijke groet,
Cock Meijer

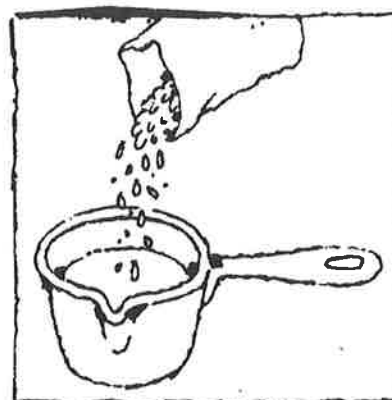
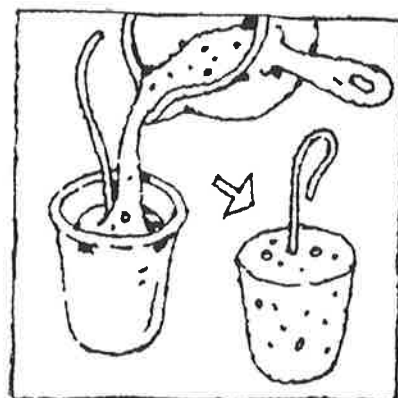
Help vogels de winter door...

Veel vogels eten insecten. Die zijn er 's winters nauwelijks. Gelukkig eten insecteneters ook vet en allerlei zaden.

Maak zelf eens een vetbol!

Vetbollen zijn heel eenvoudig te maken. Smelt stukjes ongezouten rundvet of bakvet en meng daar diverse zaden doorheen (kan je bij de dierenwinkel kopen).

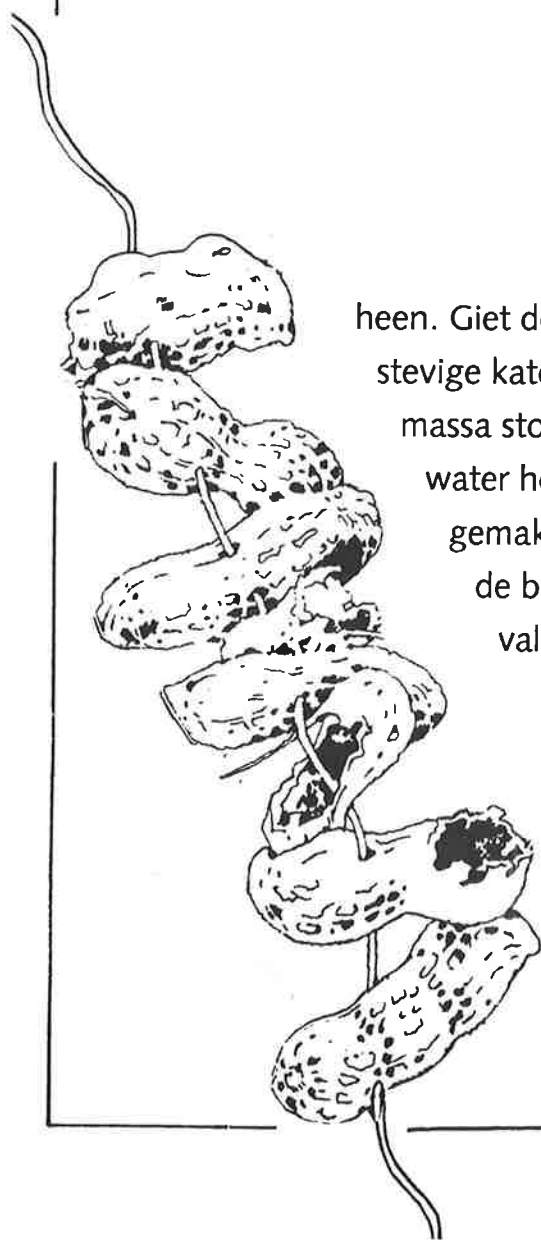
Door een pond rundvet meng

je ongeveer dezelfde hoeveelheid zaad. Een lepel spijsolie erdoor zorgt ervoor dat de vetbol bij lagere temperaturen niet te hard wordt. Smelt het

rundvet in een steelpannetje en doe het zaad erdoor heen. Giet de warme gemengde massa in kleine blikjes waarin een stevige katoenen draad is gelegd voordat de massa stolt. Als je het blikje heel even in heet water houdt, dan kun je de vetbol er gemakkelijk uithalen. Hang de verbol aan de boom, zodat de vogels niet ten prooi vallen aan de poes!

Voer vogels alleen in de winter. De rest van het jaar kunnen de vogels zelf weer voldoende eten vinden. Je zult zien, hoe strenger de winter is, des te meer vogels zullen er naar je tuin gelokt worden. Een leuk gezicht vanuit de warme huiskamer!

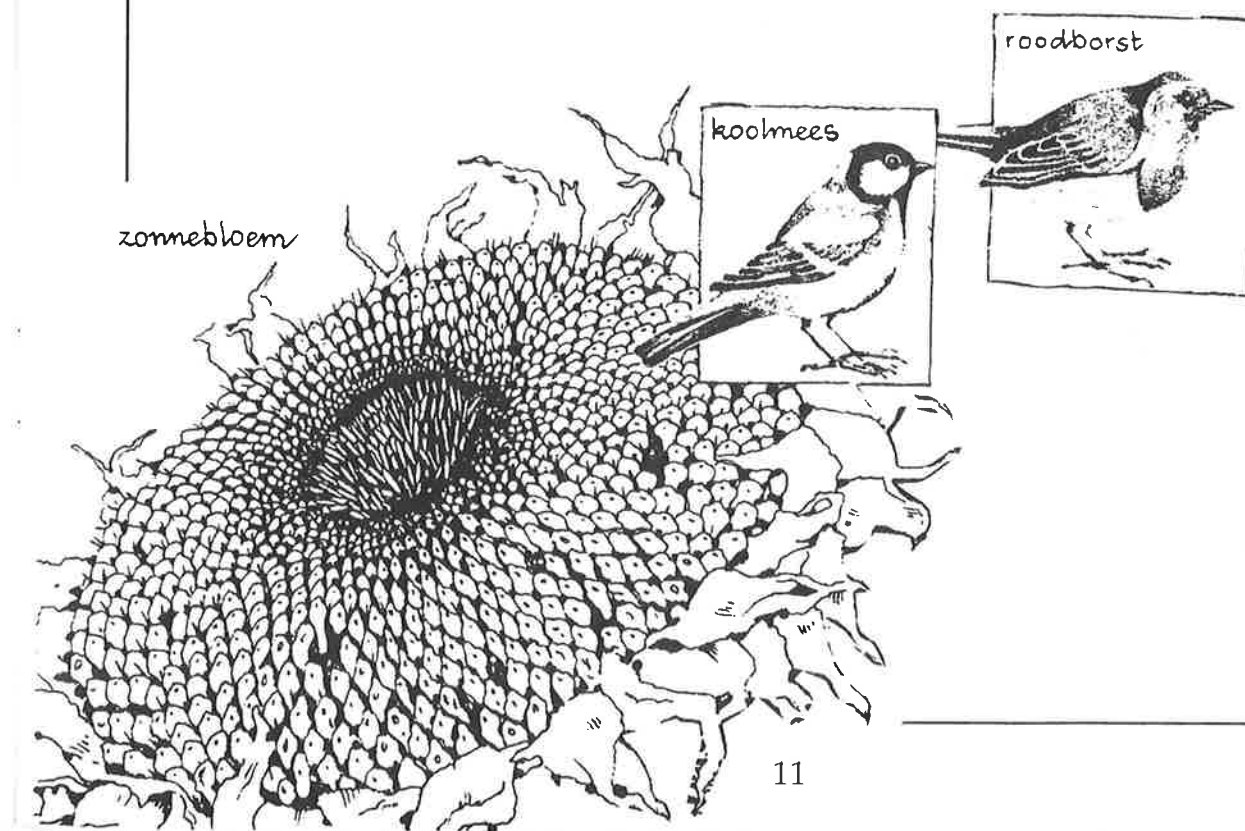
Hang ook eens een verse halve kokosnoot op. Dit is een lekkernij voor mezen.

Ongebrande, ongezouten pinda's zijn prima vogelvoer.

Rijg de pinda's in de dop aan een touw of dun ijzerdraad.

Ook op zonnepitten zijn vogels dol.

Leg uitgebloeide zonnebloemen neer.

Doortrekkers en Wintergasten

Omstreeks Kerstmis zal deze TOORTS wel bij u in de bus glijden en bij het lezen van dit artikel zal uw eerste reactie wel zijn: wat valt er nú nog over vogeltrek te vertellen, die is immers in de herfst en niet in de winter!

Voor een groot deel hebt u gelijk: het najaar is inderdaad de voor- naamste trektijd van vogels, met als drukste maand oktober. Dan is die trek ook het beste zichtbaar.

Maar er is ook een voorjaars trek, zij het dat die veel minder spectaculair is. Niet alleen omdat veel vogels het leven gelaten hebben, maar ook omdat de voorjaars trek veel meer gespreid verloopt.

Buiten deze twee hoofdstromen is er echter ook het hele jaar door "trek", maar in heel kleine aantallen. Ook rondom Kerstmis dus.

Lang niet al onze gevederde vrienden brengen de winter in Afrika door, zoals veelal wordt gedacht. Dat geldt maar voor een aantal soorten, zoals ooievaars en zwaluwen. De meeste vogels blijven veel dicht bij huis. We kennen ook soorten die helemaal niet trekken. Die zwerven wel eens wat rond, maar blijven in de buurt van hun broedgebied. We noemen ze standvogels. Een deel van 'onze' spreeuwen behoort daartoe, evenals steenuilen, bosuilen, torenvalken, mussen, eksters, de meeste Vlaamse gaaien en nog een aantal andere.

Daarnaast zijn er nogal wat vogels die ten noorden en noordoosten van ons land broeden, maar op hun trektocht naar hun overwinteringsgebieden ons land passeren. Dat zijn de doortrekkers. Spreeuwen, vinken, kneuen, leeuweriken, piepers en sijsjes behoren daartoe.

En dan zijn er natuurlijk onze wintergasten. Die broeden ook ten noorden en noordoosten van ons land, maar brengen de winter zo veel en zo lang mogelijk door in ons land. Juist met Kerstmis zie je die hier. Een mooi voorbeeld van zo'n wintergast vind ik altijd de buizerd en de ruigpootbuiserd. Het mooist zag ik ze altijd in de duinen op zonnige winterdagen. Bij een strakblauwe lucht zweven ze dan heel hoog in het zwerk. Ze bewegen nauwelijks hun vleugels, maar spreiden ze wel uit. Ze draaien urenlang rondjes op zoek naar prooi, waarbij ze vooral gebruik maken van de thermiek. Dat scheelt namelijk nogal wat energie, waardoor ze ook weer met minder voedsel toekunnen.

Ook de goudhaantjes blijven hier de hele winter. Ze trekken niet verder, ook niet als de winter streng wordt. Dan wordt de winterpopulatie sterk uitgedund en hebben ze een aantal betere jaren en zachtere winters nodig om zich van die slag te herstellen. In de winter zitten de duinbossen vol met goudhaantjes; vaak zitten er ook enkele vuurgoudhaantjes tussen.

Andere wintergasten zijn de zeearend en de visarend. Deze laatste heb ik enkele malen gezien in de Kennemerduinen, in de omgeving van het Vogelmeer.

Het roodborstje zie je hier ook in de winter. Dat zijn grotendeels niet onze broedvogels, maar gasten die uit het noorden hier de winter komen doorbrengen. Met het winterkoninkje ligt het weer even anders. Onze eigen 'koninkjes' zijn merendeels standvogels, die worden aangevuld met noordelingen.

Heel duidelijke wintergasten zijn de verschillende ganzesoorten. Ook die blijven hier maandenlang om zeker van

hun kostje te zijn. Het zijn vaak grote groepen van honderden individuen. Je vindt ze op allerlei plaatsen, zoals op de waddeneilanden, de Zuidhollandse en Zeeuwse eilanden, in de kop van Noord-Holland, in het rivierengebied en in de Flevopolders. Toen ik nog een auto had, ging ik wel eens naar ze kijken langs de Lauwerszee en in de graslanden tussen Leeuwarden en de Friese zuidkust. Ganzen mogen in de wintertijd nog altijd bejaagd worden. Zelfs buitenlanders komen daarvoor naar ons land om van een "fijne dag" te genieten!

Het wegtrekken van vogels heeft niet zozeer met de koude van doen, maar veel eerder met het feit dat ze door het bevriezen van de bodem of het blijven liggen van een dik pak sneeuw van hun voedselbronnen worden afgesneden. Het zal u daarom niet verbazen dat veel vogels die naar ons land gekomen zijn, direct weer verder trekken als ook hier de winter toeslaat.

Enkele 'trekkers' wil ik nog wat nader bekijken.

Allereerst de kieviten. Onze 'eigen' broeders zijn in mei en juni al ver-

trokken, richting Engeland, Ierland, Frankrijk en Spanje. Toch zien we bij een zachte winter ook met de Kerstdagen nog hele groepen in de polders. Dat zijn dan de noorderlingen die met de vorst op en neer trekken. Het plotseling wegtrekken bij vorst noemen we 'vorsttrek', of beter nog 'hongertrek'. Hetzelfde doen kepen, zwanen (in het IJsselmeer, langs de Afsluitdijk), ganzen en vele andere als lijsters en spreeuwen.

Onze eigen spreeuwen zijn al veel eerder vertrokken. Die u met de Kerstdagen ziet, zijn de in de zomer geboren jongen uit de Duitse Noordvlakte, maar vooral uit Noord-Rusland, Finland en de Oostzeestaten.

Ik had u nog willen vertellen over groenlingen, puttertjes, koperwieken en kramsvogels. Maar omdat de ruimte daarvoor ontbreekt, moet dat maar wachten tot december 1995.

Ik hoop dat we een mooie winter krijgen. "Vlieg" er dan eens uit naar polder en/of duinen. Veel plezier!

Niek Nicolai

Er is maar één milieubook... maar die heeft er wel een paar duizend!

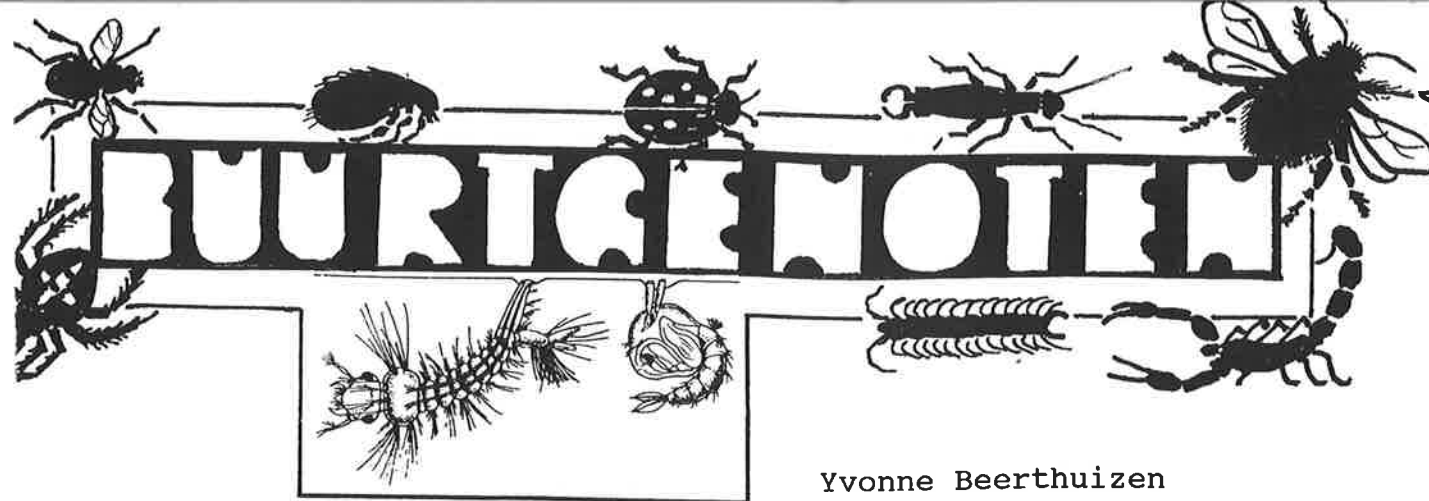
Milieubook is de eerste en enige boekhandel in Nederland met uitsluitend uitgaven over natuur en milieu. Al ruim tien jaar is Milieubook de enige specialistische milieubookhandel van Nederland en België.

Milieubook heeft een prachtige collectie natuurboeken, fotoboeken, veldgidsen, flora's, etc. Er is veel aandacht met name voor het "betere" natuurboek over b.v. tropische regenwouden, landschappen, natuurbeheer en ecologie. Tevens is Milieubook het verkooppunt van een aantal organisaties. Alle artikelen van Natuurmonumenten, Vogelbescherming, KNNV en het IVN zijn voor leden en niet-leden verkrijgbaar. Vogel posters, vogelgeluiden op cassette en CD en zelfs wilde planten kwartetten. Allemaal artikelen die u in een andere winkel niet zult aantreffen.

Behalve een gespecialiseerde boekhandel is Milieubook ook een verzendhuis. Een groot gedeelte van de verkoop van boeken gaat per post. In een grote verzendruimte worden de bestelde uitgaven voorzien van rekening en acceptgiro voordat ze naar de post gebracht worden. Als een boek niet in voorraad is, wordt het zo snel mogelijk besteld. Tweemaal per jaar verschijnt de gratis catalogus, met daarin een overzicht van de nieuwste uitgaven. Deze kan tegen verzendkosten toegestuurd worden.

Milieubook is gevestigd in Amsterdam in het Hugo de Vries gebouw naast de Amsterdamse Hortus en vlak bij Artis. Hierin bevindt zich ook een ruime en overzichtelijke winkel.

Adres: Plantage Middenlaan 2H,
1018 DD Amsterdam. Telefoon 020-6244989.
Openingstijden: Maandag t/m Vrijdag 9.00-18.00 u.
Zaterdag 11.00-17.00 uur (geen koopavond).

Yvonne Beerthuizen

Aangezien het jubileumnummer van de Toorts geen Buurtgenoten bevatte bent u voor één keer gevrijwaard geweest van mijn hardnekkige pogingen u tot tederheid te verleiden voor een of ander veelpotig gedrocht in uw directe omgeving.

Maar zoals u terecht vreest kan ik niet nalaten ook nu weer een charmante geleedpotige aan u voor te stellen.

En door u in de wereld van dit ranke wezen binnen te voeren ga ik met u terug in de tijd.

Naar zwoele zomernachten, open ramen en slapen zonder lakens. In deze warme duisternis komt *Culex Pipiens* tot u, net als u het moede hoofd op de peluw hebt gelegd. De kleine herrieschopper zoemt om uw ledematen en belet u het slapen, want u weet dat ze op uw bloed uit is. Nu kunt u zich onder het beddelaken verschansen of op jacht gaan met de pantoffel als moordwapen. Meestal weet ze zich bliksemsnel uit de voeten te maken en te verbergen zodra u het licht aandoet en getergd gaat rondsluipen. Als u de zoektocht gefrustreerd opgeeft en weer in bed ploft zit ze binnen de kortste tijd in uw oor te zoemen. Wat u ook doet, om *Culex Pipiens* of de gewone steekmug komt u niet heen. Zij is intens aanwezig en heeft graag contact met u, dus ik wil haar gaarne aan u voorstellen.

U zult allemaal wel eens gestoken zijn door een mug en het loeder vervloekt hebben om de rode, heftig jeukende bulten die haar activiteiten veroorzaakten.

Dat het beest het niet doet uit haat jegens de mensheid of louter bloedlust begrijpt u natuurlijk wel, maar het blijft een onhebbelijke gewoonte.

Misschien is het een kleine troost dat van de 30.000 soorten muggen die op aarde voorkomen hooguit 2.000 kunnen steken (en dan nog vaak alleen de vrouwtjes). Van die hele club komen maar enkele tientallen soorten in West-Europa voor.

Alle steekmuggen behoren tot de familie van de Culicidae.

Iedere mug mag zich tot de orde der Insekten rekenen en is tevens lid van de trotse orde der Diptera (tweevleugeligen).

Samen met zijn niet stekende mede-muggen is hij door lieden die doorgeleerd hebben geplaatst in de onderorde van de Nematocera. Tot zover wetenschappelijk geneuzel mijnerzijds.

De gewone steekmug is een 12 mm grote slanke schoonheid met fraaie facetogen, sierlijke antennen en 6 lange poten.

De man heeft borstelige geveerde antennen, de vrouw alleen geveerd.

De monddelen van beide seksen zijn stekend-zuigend, maar alleen het vrouwtje steekt en zuigt bloed. Het irritante gezoem wordt veroorzaakt door de snelle vleugelslag en het trillen van het borstpantser dat beweegt door de snelle samentrekking van de vleugels.

Het zijn snelle behendige vliegers met een goed geoutilleerde steeksnuut. Dit fameuze apparaat bestaat uit een bundel van 6 zg. stiletten, scherpe dolkvormige naalden.

Deze rusten knus in de omgevormde onderlip. De binnenlip wordt doorboord door een speekselbuis. Hierdoor wordt speeksel dat anti-stollingsstoffen bevat naar de steeksnuut gebracht. Voor de muggezipfers onder u: de eigenlijke steek wordt toegebracht door de van weerhaken voorziene achterkaakstiletten. Van de steek zelf voelt een slachtoffer niets, alleen die bulten blijven zo lang last geven. Ik kom hier later nog op terug.

Het doorsnee voedsel van de mug bestaat uit plantesappen of nectar. Het zijn de vrouwen die bloed nodig hebben voor de ontwikkeling van hun eitjes. Ook een mug wil zich tenslotte voortplanten.

De muggenbruiloft is een dansfeest. De paarlustige heren verzamelen zich 's avonds in een knusse dansende kluit boven een geschikte verhoging in een bepaald terrein. Daar dansen ze met de kop in de wind, terwijl onder hen de grotere wijfjes hun eigen ballet opvoeren.

De antennen van het heertje zijn alleen maar afgestemd op de diepere vliegtoon van de andere sekse. De dames op hun beurt worden heftig aangetrokken door het sensuele zoemen van de heren en af en toe begeeft een vrouwtje zich tussen het manvolk om een geschikte knaap uit te zoeken. Nu zijn muggen discrete wezens, en een verliefd paartje zondert zich af op een rustig plekje. Daar verrichten ze enkele voortplantingsgerichte handelingen en vervolgens gaan de gelieven uiteen. Het zwangere vrouwtje legt in het voorjaar haar 200 tot 400 eitjes op het water.

Daarna gaat ze voorgoed op de wieken. Hoewel *Culex* geen moederzorg kent zoekt ze de kraamkamer wel zorgvuldig uit. Vies water heeft haar absolute voorkeur. De nattigheid kan een onsmakelijk geurend poeltje of plasje zijn, maar ook een volgelopen karrespoor of een boomstronk met stilstaand water.

Getrouw aan de gewoonte van insekten lijken de jongen in geen enkel opzicht op de ouders. Waar pa en ma in het luchtruim

dartelen hebben de kleinen het omwelriekend sop van een verstild watertje als element. De larven hangen net onder het wateroppervlak, en op hun laatste achterlijfsegment hebben ze een naar boven gerichte adembuis. Rond hun mond is een krans van haren waarmee ze het water in beroering brengen en zwevende deeltjes van dode organismen naar zich toe filteren. Ook groene algen staan op het menu. Zelf worden ze ook gegeten, met name vissen, amfibieën en de larven van waterroofkevers weten wel raad met een muggelarve. Urenlang kunnen de kleinen bewegingloos in het water hangen. Deze zinderend spannende kleutertijd duurt ca. 3 weken, waarin het grut 3 keer vervelt. Daarna verandert de aanvallige dreumes in een pop. Deze puber is lichter dan water en blijft gezellig aan de oppervlakte, waar hij op zijn plaats wordt gehouden door twee ademhorentjes op zijn rug. Binnen de pop wordt druk gesleuteld aan de mug in wording. Eten kan het dier nu niet, want ook de monddelen staan in de steigers en worden veranderd van draaiend-filterend in stekend-zuigend.

Als de metamorfose na enkele dagen compleet is wordt het tijd de zompige wieg te verlaten.

De jonge mug moet echter eerst uit de pop klauteren. Tussen de poppehuid en de definitieve muggehuut wordt nu een luchtlaag gevormd. De tijdelijke gevangenis springt open in de lengterichting, en de jongeling klimt uit de pophuut. Dit proces duurt ca. 5 minuten, en de mug is nu klaar voor het opwindende luchtleven. Voor de man zal dit enkele weken duren, voor de vrouw 3 tot 4 maanden. Hij legt in de herfst het loodje, zij overwintert op een koele plek en komt in het voorjaar weer tevoorschijn.

Muggen worden heftig bestreden met allerlei insekticiden en het dempen van hun kraamkamers. De reden voor die haat is het feit dat hun bloedzuigactiviteiten een gevaar vormen voor de volksgezondheid omdat ze para-

sieten en ongemakkelijke ziekten overbrengen. Berucht is in dit geval de malariamug die tot in West-Europa wist door te dringen. Een alleen in de tropen voorkomend nichtje brengt met overgave gele koorts over, een ziekte die binnen enkele dagen de dood tot gevolg kan hebben.

'Onze' gewone steekmug is echter niet gevaarlijk, alleen zeer hinderlijk. Mocht u toch door haar gestoken zijn dan kunt u volgens de experts de jeuk verminderen door de bult te wrijven met zeep of gekneusde weegbree. En als u de zoemende lastpost vreedzaam wilt verwijderen dan kunt u het vertrek vullen met de zoete geuren van lavendel-, kruidnagel- of citroenolie. Daar heeft ze een hekel aan. Of u kunt alle ramen tegen elkaar open zetten. Muggen zijn tere insecten en houden absoluut niet van tocht. Deze laatste methode vrijwaart u gegarandeerd van rode muggebulten. Het enige wat u waarschijnlijk zult krijgen is een rode neus van de opgelopen verkoudheid.

Die moet u dan weer uitzieken, en net als u 's avonds uw miserabel aanvoelend hoofd ter ruste legt en het licht uitdoet.....

Kennisoverdracht voor aktieve gidsen

Het afgelopen jaar heeft een kleine groep gidsen en andere belangstellenden een aantal exkursies meegelopen met de bioloog van de gemeente Haarlem, Dick Vonk. De invulling van deze exkursies werd grotendeels overgelaten aan de wensen van de groep. Het merendeel van de aanwezigen heeft deze mogelijkheid als een welkome aanvulling op de gidsenkennis ervaren. Het ligt in de bedoeling het komend jaar opnieuw een aantal door Dick Vonk geleide exkursies te houden. De mogelijkheid om daaraan deel te nemen, is beperkt: het maximaal aantal bedraagt 12 tot 16 personen. De exkursies vinden plaats op dinsdagavond, terwijl ook nog twee zondagen zijn gepland. De eerste daarvan is op zondag, 19 februari op het landgoed Caprera, aanvang 13.00 uur. Is uw interesse gewekt, neem dan contact op met Cock Meijer, tel. 023-247437.

Cock

"Het gebruik van de kleur groen als kenmerk van milieuvriendelijkheid staat op slechte voet met de kleuraanduiding gifgroen"

F.R. Venema,
TU Delft

Wijzigingen LEDENBESTAND

Correcties Toorts Augustus '94

Mw. A. Bolkestein
I. Boudierdreef 45
aanvulling postcode:
2135 RA HOOFDORP

Nieuwe leden

Dhr. L. v.d. Brugge
Gen. Bothastraat 91
2021 JS HAARLEM
tel: 261584
(was donateur)

Mw. M. v.d. Brugge
idem
(huisgenoot Lid)

Dhr. W.G. Stumpe
Rijksstraatweg 515 II
2025 DE HAARLEM
tel: 374168

Mw. M. Swanenburg
Kastanjelaan 75
1161 VB ZWANENBURG
tel: 02907-4255

A. Weerman
Berkenstraat 61
2023 SX HAARLEM
tel: 262840

Nieuwe donateurs

J.F. Bosman
Vondelkade 8
2106 AJ HEEMSTEDE
tel: 243258

Mw. C.M. Harleman-Diependaal
Briandlaan 170
2037 XS HAARLEM
tel: 338854

Mw. G. House
Cornelissesteeg 17
2011 EA HAARLEM

Mw. D. de Jong
Merwedestraat 24
1946 TP BEVERWIJK
(was lid)

G.C. Kelting- Birken
Beethovenlaan 39
2102 ET HEEMSTEDE

M.A.C. Laan
Theemspanplein 49
2014 CP HAARLEM
tel: 241094

Mw. L.H.E. van Ooijen
Hazepaterslaan 28 fl 34
2012 HT HAARLEM
tel: 326002

Mw. A. Schneiders
Gaasterlandstraat 142
2036 NK HAARLEM
tel: 331758

Opgezegd

B. Raaymakers (L)
Mw. M. Stolte (L)
Mw. E.F. Voogel (D)
T. de Vries (L)

Wijzigingen

J.W. Hilbers
Schotlandstraat 12,
2034 LE HAARLEM
moet worden nr. 112

Mw. G.F. den Toom
Vogelenzangseweg 270
2114 CH Vogelenzang
moet worden: Dhr. G.F. den Toom

Dhr. J. v.d. Veldt
Rockaertshof 60
moet worden:
Rockaertshof 66/K210
2015 ED HAARLEM

Mw. A. Henno
Brouwersstraat 57
2013 WG HAARLEM
moet worden:
Mw. A. Botschuyver

VOGELS DOEN HET VLEGEND(2)

In het artikel onder dezelfde kop in het aprilnummer van de Toorts besloot ik mijn betoog met de toezegging: "In een volgend artikel zal nader worden ingegaan op de bouw van vogels..."

Alvorens dat te doen, wil ik eerst enkele storende fouten die in dit artikel zijn geslopen rechtzetten.

Op blz 13, in de zin "zoals gezegd is"...etc moet voor "verbonden" gelezen worden "voorbehouden" en voor "vleugels" dient u te lezen "vogels".

Op blz. 16, in de zin "ze zijn daarom"...etc moet voor het woord "krachtstromen" gelezen worden "luchtstromen".

Zo! en nu het aangekondigde onderwerp. Alvorens over de eigenlijke bouw van vogels te praten is het gezien het onderwerp dienstig aan het fenomeen "lucht" aandacht te besteden. Tenslotte is dat het medium dat zo essentieel is voor het vliegen van vogels.

Lucht en luchtweerstand

Lucht is in wezen een medium dat tegenspraken oproept. We kunnen lucht niet zien, niet ruiken. Lucht is niet hoorbaar of voelbaar. Alleen wanneer we een bepaald facet van lucht beschouwen in een bepaalde situatie, krijgt lucht voor ons en ook voor flora en fauna ineens een heel wezenlijke betekenis. Laat ik enkele sprekende voorbeelden noemen: We kennen allemaal de barometer. Die meet de luchtdruk; lucht heeft gewicht! Uit de weerkunde zijn begrippen als hoge en lage drukgebieden bekend. Als we naar grotere hoogten gaan vanaf circa 3.000 meter dan krijgen we moeilijkheden met de ademhaling.

We krijgen dan te weinig lucht binnen, omdat lucht naarmate we verder van het aardoppervlak afgaan steeds ijler wordt.

We voelen ook, als we ons met een zekere snelheid door de lucht verplaatsen, of dat nu fietsend, schaatsend, met de auto of het vliegtuig is, een zekere weerstand van de lucht. Als lucht vlak langs een lichaam stroomt wordt deze enigszins afgeremd. We noemen dat luchtweerstand. Vogels ondervinden deze luchtweerstand eveneens, en het kost ze dan ook energie om die luchtweerstand te overwinnen.

Nu zijn er twee belangrijke voorwaarden om luchtweerstand zo klein mogelijk te houden. Lichamen die zich door de lucht bewegen moeten een zo glad mogelijk oppervlak hebben. Bovendien moeten de lichamen zo gevormd zijn dat het er langs stromen van de lucht zo geleidelijk mogelijk verloopt, zonder abrupte overgangen.

We spreken dan kortheidshalve van gestroomlijnde lichamen.

Nu is het iedereen die wel eens een vogel van heel dichtbij heeft gezien of zelfs in de hand heeft gehouden, opgevallen hoe prachtig aaneengesloten en glad het verpak van een vogel is. Ook de stroomlijnvorm valt op.

In fig. 1 is dat nog eens in een silhouet weergegeven.

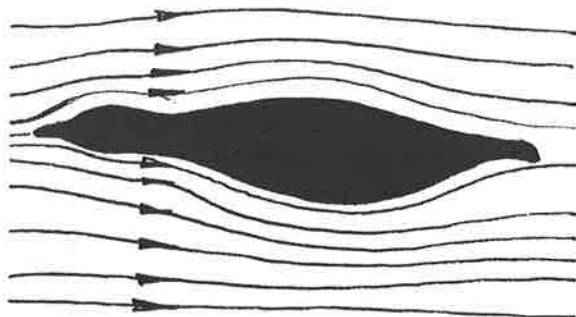

fig. 1

Het vliegapparaat

In het eerste artikel over "vogels doen het vliegend" is beknopt uiteengezet hoe het eigenlijke vliegen in zijn werk gaat. Getracht werd een beeld te schetsen van hoe een vogel met zijn vleugels zijn eigen gewicht (inclusief soms zijn prooi) draagt en hoe een vogel zijn vleugels gebruikt om vooruit te komen.

In dit artikel kijken we wat nader naar de bouw van het voor vogels zo wezenlijke vliegapparaat.

In fig. 2 is een schematisch overzicht gegeven van de bouw van het vliegapparaat voor zover het botten, spieren en gewrich-

ten betreft. Als we nu fig. 2 van links naar rechts volgen dan zien we achtereenvolgens de revue passeren: Bij A een belangrijk punt van het geraamte: het kogelgewricht vlak bij de romp, waaromheen de gehele vleugel kan draaien, maar ook horizontale en verticale bewegingen van de vleugel toelaat. In het aprilnummer van de Toorts werd op blz 15 al gewezen op het belang van deze bewegingsmogelijkheden van de vleugel. Vervolgens zien we het zg. opperarmbeen, dat verbonden is met de grote vliegspieren die dat opperarmbeen in beweging brengen. De grote vliegspieren zitten goed gehecht aan het borstbeen. Die spieren maken een groot deel

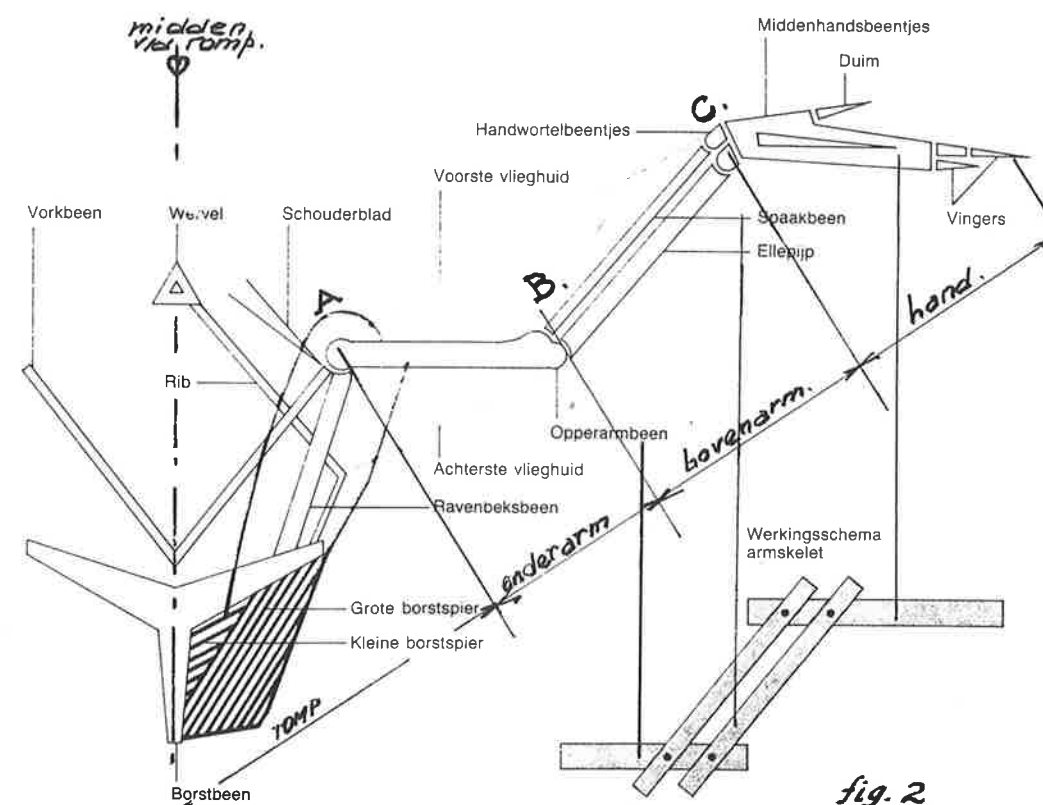

fig. 2

van het gewicht van een vogel uit. Dat is niet zo verbazingwekkend, als we bedenken dat met de energie uit die spiermassa een vogel niet alleen zijn eigen gewicht moet kunnen dragen maar zich ook door de lucht moet kunnen voortbewegen en snelheid maken.

Voortgaande in fig. 2 naar rechts zien we aan het eind van het opperarmbeen gewricht B waarin het spaakbeen en de ellepijp van

de bovenarm zich kunnen bewegen. Deze beide botten gaan bij C over in het handgewricht dat het scharnierpunt vormt voor de vergroeide middenhandsbeentjes en de drie vingers. Een bijzonderheid in de beweging van de vleugels is wel dat wanneer de bovenarm neerwaarts beweegt, de hand zich naar buiten strekt. Dit is nog eens schematisch in fig. 2 aangegeven d.m.v. vier "latjes".

Tot zover een korte uiteenzetting over het zo belangrijke vleugelskelet. Maar met een skelet is er nog geen compleet vliegapparaat. Een vleugel bestaat namelijk verder nog uit pezige huidplooien tussen romp en vleugel en de vleugeldelen onderling. Op die huidplooien zijn dakpansgewijs de slagpennen ingeplant, alsmede dekveren en donsveren. Tesaamen geven ze aan de vleugel een doelmatig, veerkrachtig en licht vleugelprofiel. (zie ook fig. 2, blz 14 in het aprilnummer). Een bijzonderheid is nog, dat de slagpennen niet star aan de vleugel vastzitten, maar kunnen worden bewogen.

Holle botten

Bekijken we van een vleugelskelet een bepaald bot nader, met name de binnenkant van dat bot, dan vallen ons twee dingen op. Ten eerste is het bot niet massief, het bevat holten. Ten tweede zitten er verstevigingsribben in. Dat leidt tot twee kenmerkende eigenschappen van vogelbotten: ze zijn licht en ze zijn sterk en dat is nu precies wat een vogel bij het vliegen van pas komt.

In fig. 3 is een opengewerkt bot weergegeven en daaronder een vergroting van een stukje van de binnenkant van een bot.

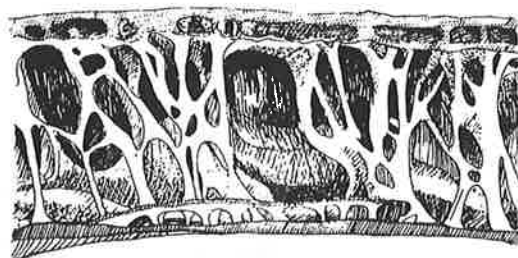
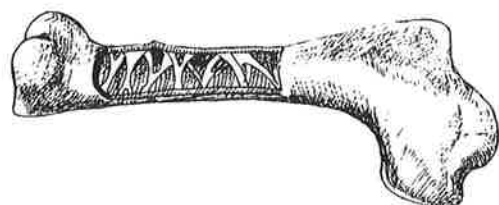

fig. 3

Een belangrijke bijzonderheid van bovenvermelde botstructuur is, dat een dergelijk bot luchtkamers heeft, waarvan sommige de rol van luchtzakken vervullen, die met de longen in verbinding staan. Daardoor kunnen vogels over extra zuurstof beschikken als bron van energie. Ganzen bijvoorbeeld kunnen zodoende op zeer grote hoogte vliegen; hoogten waarop de mens niet meer zou kunnen leven door zuurstofgebrek (boven 6000 m).

De staart

Elk verhaal heeft een begin en eind, een kop en staart. Daarom is het toepasselijk dit artikel af te sluiten met enkele opmerkingen over de staart. Deze bestaat uit staartpennen, die mooi over elkaar heen liggend in hun geheel kunnen bewegen, maar ook afzonderlijk nog enige beweging toelaten.

Met behulp van zijn staart kan een vogel in de vlucht stabiliseren, maar ook helpen bij het vliegen van bochten. Ook kan de staart dienen als luchttrem.

U hebt allemaal wel eens gezien hoe parmantig bij lijstersoorten de staart omhoog beweegt, tijdens het neerstrijken op de grond of op een boomtak.

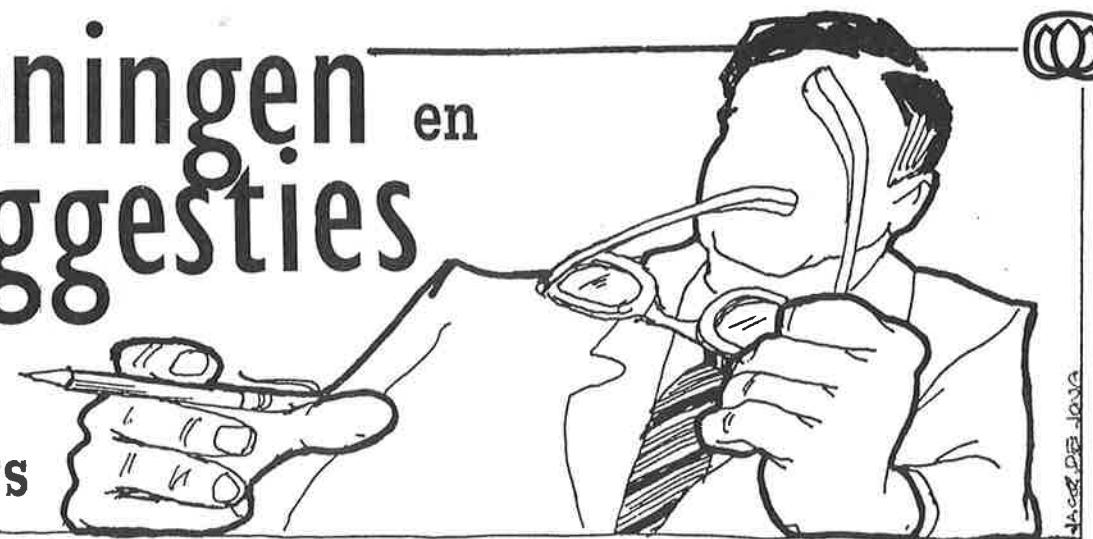
Nu hebben we nog niet gesproken over de poten van vogels. Niet essentieel bij het vliegen, maar onmisbaar voor het functioneren van vogels als geheel.

Daarover een volgende keer.

Theo Litjens

meningen en suggesties

van lezers

Bergen verzet

Allereerst wil ik iedereen die op welke manier ook te maken heeft met het IVN afdeling Haarlem e.o., hartelijk feliciteren met het 15-jarig bestaan. De oprichting kwam in een tijd waarin het hard nodig was de aandacht te vestigen op wat we met elkaar aan het vernielen waren. Er werd gezegd: "Kijk eens hoe mooi een wandeling door de natuur kan zijn, en hoe spannend". Dat klonk al veel beter dan: "Foei, je mag niets kapot maken!"

Ongeveer twintig jaar geleden schreef ik op school een scriptie over milieuverontreiniging. In die tijd werd de zelfreinigende werking van water nog aangegeven als excuus om door te gaan met lozingen van giftige afvalstoffen. Gelukkig begint de mentaliteit beetje bij beetje te veranderen. Ook in 1994 hebben we weer belangrijke steentjes bijgedragen. Veel kilo's oude kranten zeulden we met z'n allen naar de papierbak en een even grote hoeveelheid lege flessen belandde in de daarvoor bestemde bakken. Netjes op kleur gesorteerd. Bergen tijdschriften verdwenen in de Rode Kruis-boxen en

sinds het laatste half jaar stouwen we onze 'ouderwetse' kleding in de kledingboxen. De 'Zak van Max' is hiërmee verleden tijd. Op gezette tijden trokken we met onze medicijnen, batterijen en verf door de straten, richting chemokar. Hoeveel enveloppen en prentbriefkaarten beplakten we ook al weer met de hergebruikstickers van de Kleine Aarde uit Bostel?

We kochten spaarlampen en watersparende douchekoppen, en deden groot en klein meubilair etc. voor een zacht prijsje van de hand. Het geld dat we hiermee uitspaarden en verdien-den, zetten we op een rekening bij de Triodos bank. Op haar beurt investeerde die dat in wind- en zonne-energie. Zo werkte het van twee kanten.

Wie heeft er niet gemopperd, wanneer tijdens een fietstocht een regenbui losbarstte? Wie vloekte er niet inwendig als het met de grijze of groene bak weer eens niet op rolletjes liep? Eén ding is zeker: ook volgend jaar zal het IVN ons weer tonen, waarvòr we het allemaal doen. Een prettig idee.

mw. Y.L.Giling

De Heimanshof

1 ha natuurtuin, gelegen aan de Wieger Bruinlaan te Hoofddorp.
tel. 02503 - 16736, 02508 - 1158, 023 - 246243.

Geopend: op werkdagen van 9.00 tot 16.00 uur,
en in het eerste weekend van de maand
van 14.00 tot 17.00 uur.

PROGRAMMA t/m maart 1995

1995	Het jaar van het 20-jarig bestaan van De Heimanshof	
januari 7 en 8	<u>Gezellige nieuwjaarsbijeenkomst</u> , waarbij iedereen de gelegenheid krijgt om dia's te vertonen die in De Heimanshof zijn gemaakt.	
februari 4 en 5	<u>Wilde planten die voor ons nuttig werden</u>	Ton Engelman, Haarlem
4 maart	<u>Dinosaurussen, sympathieke monsters</u>	A. Oosterbaan, De Koog
5 maart	<u>De Liniedijk, een dijk van een bloemendijk?</u>	Ton Engelman, Haarlem

* op zaterdag én zondag is er één lezing van 14.30 tot 15.30 uur.

Deelname aan de activiteiten is gratis. Voor eventuele toegangskaarten dient men zelf te zorgen. Aanmelden voor de activiteiten is niet nodig! De activiteiten gaan altijd door! Bij de activiteiten zijn honden niet toegestaan! Om parkeerverlast op de terreinen te voorkomen, wordt men verzocht om gebruik te maken van de fiets of het openbaar vervoer.

Weidevogelexcursie

Zondag 9 april, Hekslootpolder.

I.s.m. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en Vereniging Behoud de Hekslootpolder.
Vertrek: 7.30 uur, hoek Vondelweg/Spaarndamseweg, Haarlem-Noord.
Duur: 2,5 uur. Kijker aanbevolen.
Informatie: Fred Hagens, 023-312427.

Stinzenplanten wandeling

Maandag 17 april/2e Paasdag, Thijsses Hof

Van 12.00 tot 15.00 uur kan men op eigen gelegenheid een route volgen door de Hof. Onderweg geven IVN-gidsen uitleg over de uitbundig bloeiende voorjaarsplanten. Tevens is de Groene Winkel van het IVN present. Ingang Thijsses Hof, Mollaan (achter het Pannekoekenhuisje), Bloemendaal.
Informatie: Theo Venings, 023-372507.

Vogelzangexcursie

Dinsdag 2 mei, Kennemerduinen.

Vertrek: 19.00 uur, ingang Bleek en Berg, Bergweg Bloemendaal.
Duur: 2 uur. Toegangskaart verplicht. Kijker aanbevolen.
Informatie: Eric van Bakel, 023-257228.

Evenement "Natuurlijk Tuinieren"

Zaterdag 6 mei, NMC Ter Kleef.

Jaarlijks NMC-evenement, te bezoeken van 11.00 tot 16.30 uur, Kleverlaan 9, Haarlem. Diverse activiteiten (waaronder plantenverkoop) door meerdere organisaties. Het IVN is aanwezig met de Groene Winkel. De beschreven fietsroute "Wegen voor de natuur" en een natuurspad voor kinderen zijn in de winkel verkrijgbaar.
Informatie: NMC Ter Kleef, 023-258181.

Spaarnwoudedag

Zondag 7 mei

Nieuw evenement in plaats van de jaarlijkse Polderdag. De activiteiten worden in de komende jaren verder uitgebreid.

- 7.30 uur, Hekslootpolder, Weidevogelexcursie i.s.m. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en Vereniging Behoud de Hekslootpolder.
Vertrek: Hoek Vondelweg/Spaarndamseweg, Haarlem-Noord.
Duur: 2,5 uur. Kijker aanbevolen.
Informatie: Fred Hagens, 023-312427.
- 13.00 uur, Fietsexcursie Spaarnwoude.
De route voert door het 1000 jaar oude Veenweidelandschap van Dijkland. De tocht wordt onderbroken voor een bezoek aan Molen de Veer en Zoogkoeienboerderij De Koningshoeve.
Vertrek: PTT-toren, Oude Weg, Waarderpolder, Haarlem.
Duur: 3 uur. Informatie: Theo Litjens, 023-280173.

Rondleidingen Thijsses Hof

Iedere eerste zondag in de maand. Georganiseerd door medewerkers van de Hof en gidsen van het IVN. Vertrek: 14.00 uur, ingang Mollaan, Bloemendaal.

Exkursieprogramma

Winter-Voorjaar 1995

Vereniging voor Natuur- en Milieuedukatie, afdeling Haarlem en omstreken

Secretariaat: Mw. J. de Vries, Tel.023-331557

Winterexcursie Kennemerduinen

Zondag 15 januari

Vertrek: 11.00 uur, Parnassia, Bloemendaal aan Zee.

Duur: 2 uur, toegangkaart verplicht.

Informatie: Hermine Teeuwen, 02502-46490

Vogelexcursie Amsterdamse Waterleidingduinen

Zondag 12 februari

I.s.m. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 9.00 uur, ingang Panneland, Vogelenzangse Duinweg, Vogelenzang.

Duur: 3 uur, toegangkaart verplicht. Kijker aanbevolen.

Informatie: Eric van Bakel, 023-257228

Knoppendag, Landgoed Caprera

Zondag 26 februari

Jaarlijks evenement rond het thema "Knoppen van bomen en struiken"

- Tentoonstelling over het groeiproces van bomen en struiken.
- Dialezing van een half uur om 11.30 uur en 13.30 uur.
- Excursies, aansluitend op de dialezingen, om 12.00 en 14.00 uur.
- Speciale excursies voor kinderen van 4 t/m 9 jaar (ouders gaan niet mee), eveneens om 12.00 en 14.00 uur.
- De Groene Winkel van het IVN is aanwezig.

De Knoppendag kan worden bezocht van 11.00 tot 16.00 uur.

Ingang: Hoge Duin en Daalseweg, Bloemendaal. Toegangkaart verplicht.

Informatie: Emmy v/d Wiel, 023-246723.

Bomendag

Zondag 19 maart: NMC Ter Kleef.

Onderdeel van het NMC-project "Bomen in Haarlem" dat in de maanden maart t/m juni zal plaatsvinden t.g.v. het 750-jarig bestaan van de stad Haarlem.

De Bomendag is te bezoeken van 11.00 tot 16.30 uur; Kleverlaan 9, Haarlem.

Het programma waaraan meerdere instanties deelnemen, bestaat o.a. uit boomverzorgingsdemonstraties, rondleidingen, lezingen en een tentoonstelling.

IVN-activiteiten:

- Bomenexcursies naar het Bolwerk.
Vertrek: 11.30 - 12.30 - 13.30 - 14.30 en 15.30 uur, vanaf het NMC.
- Groene Winkel van het IVN.
- Beschreven Bomenroute langs bijzondere bomen in Haarlem. Verkrijgbaar in de Groene Winkel.

Algemene informatie: NMC Ter Kleef, 023-258181.

Informatie IVN-activiteiten: Anneke Wegman, 023-352224.

Kinderexcursie Bomen

Zondag 19 maart: Haarlemmerhout.

Voor kinderen van 4 t/m 9 jaar (ouders gaan niet mee).

Vertrek: 11.00 uur, ingang kinderboerderij, Haarlemmerhout, Haarlem.

Duur: 1,5 uur. Informatie: Hetty van Halder, 023-246488.